

Warszawa, dnia 3 sierpnia 2012 r.

KANCELARIA SENATU
BIURO KOMUNIKACJI SPOŁECZNEJ
DZIAŁ PETYCJI I KORESPONDENCJI

BKS/DPK-134/28136/12 JB

Nr: 28136/1	Data wpływu 21 marca 2012 r.
	Data sporządzenia informacji o petycji 16 lipca 2012 r.

PODJĘCIE UCHWAŁY OKOLICZNOŚCIOWEJ

TEMAT

USTANOWIENIE ROKU UNII HORODELSKIEJ

WNOSZACY PETYCJE: petycja zbiorowa

Stowarzyszenie Rodu Rodziewiczów, Radziewiczów, Rodzedwiczów, Radzewiczów i Rudziewiczów z Kołczewa.

PRZEDMIOT PETYCJI:

Podjąć inicjatywę uchwałodawczą w celu ustanowienia roku 2013 Rokiem Unii Horodelskiej dla upamiętnienia 600. rocznicy jej zawarcia.

UZASADNIENIE WNOSZĄCYCH PETYCJE:

Zdaniem autorów petycji zawarcie w 1413 r. w Horodle Unii pomiędzy Koroną Królestwa Polskiego a Wielkim Księstwem Litewskim stanowi modelowy przykład współdziałania sąsiadujących państw w budowaniu porozumienia na zasadach wolnych, równych i sprawiedliwych. Jest to szczególny rodzaj współpracy międzynarodowej, stanowiący element naszego dziedzictwa narodowego, naszej tożsamości i wiedza o nim powinna być znana wszystkim Polakom.

Wydarzenie to, w ocenie wnoszących petycję, stanowi pierwowzór dla kolejnych porozumień zawieranych pomiędzy państwami, które miały na celu zbudowanie wspólnego państwa, jednolitego demokratycznego i współpracującego w różnych dziedzinach, przy jednoczesnym zachowaniu ich odrębności. Dlatego postulują upamiętnienie 600. rocznicy jej zawarcia.

Autorzy petycji przedstawili też propozycję przebiegu uroczystości ustanowionego Roku. Koordynatorem obchodów ma być gremium w skład, którego wchodzi: Komitet Obchodów (przedstawiciele organizacji pozarządowych), Komitet Honorowy (powołany pośród osób o uznanym autorytecie) i Rada mediów. Ponadto, dla podniesienia rangi obchodów, oczekują objęcia wydarzenia patronatem honorowym przez Prezydenta RP.

Wśród propozycji powszechnego propagowania historii o Unii horodelskiej wnioskodawcy postulują m.in. zorganizowanie inscenizacji przyjęcia do herbarza polskiej szlachty przedstawicieli rodów litewskich, pokazy bractw rycerskich, prezentację materiałów audiowizualnych o historii wszystkich unii z okresu Królestwa Polskiego i Wielkiego Księstwa Litewskiego, wydanie materiałów propagandowych (np. seria znaczków, medal, publikacje naukowe).

Trwałym elementem podsumowującym obchody Roku Unii Horodelskiej mogłoby być wkopanie kamienia węgielnego pod budowę muzeum - Kopca Unii w Lublinie, którego otwarcie powinno zbiec się z 450 rocznicą Unii Lubelskiej przypadającą w 2019 r. Zbiory Muzeum stanowiłyby dokumenty i eksponaty związane z uniami zawieranymi przez Koronę Królestwa Polskiego i Wielkie Księstwo Litewskie na przestrzeni XIV-XVIII w.

Jako źródło finansowania autorzy petycji wskazują sponsoring instytucji bankowych i funduszy z Unii Europejskiej.

STAN PRAWNY:

brak

PRACE LEGISLACYJNE:

brak

DZIAŁANIA POWIĄZANE:

Rok 1861 – w 448. rocznicę zawarcia Unii horodelskiej, na fali licznych wystąpień patriotycznych, podjęta została inicjatywa zorganizowania zjazdu delegacji polskich w Horodle zwanego „Zjazdem Horodelskim”. Pochód uczestników przerodził się w manifestację patriotyczną, która w atmosferze zagrożenia za strony zaborczych wojsk carskich przeszła z Lublina do oddalonego o ok. 16 km Horodła. Manifestacja, w której uczestniczyło kilka tysięcy osób, nie została wpuszczona do miasta. Dalsze uroczystości, w tym Msza Święta, zostały odprawione na okolicznych polach. Delegaci podpisali akt odnawiający ideę Unii horodelskiej, w którym zawarto protest przeciwko rozbiorowi Polski, a także zażądano przywrócenia niepodległości. Dodatkowo, aby upamiętnić wydarzenie, uczestnicy podjęli inicjatywę usypania kopca na szczycie którego stanął dębowy krzyż.

Członkowie zjazdu doznali za strony zaborcy rosyjskiego licznych represji, zaś sam kopiec był systematycznie niszczony.

Rok 1924 – powołany został społeczny Komitet Odbudowy Kopca. Początkowo członkowie Komitetu podjęli akcję informacyjną skierowaną do rodaków, efektem jej był liczny społeczny odzew. Do Horodła zaczęto dostarczać materiał ziemny. W ciągu tygodnia usypano kopiec w średnicy 25 m i wysokości 11 m. Na szczycie kopca stanął 6 metrowy kuty krzyż upamiętniający trzy ważne momenty z historii Horodła. Podstawę krzyża stanowił symbol ściętego pnia, jako pamiątka roku 1413. Boczne ramię krzyża – konar dębu – był symbolem roku 1861, zaś drugie ramię krzyża stylizowane było na pień brzozy z napisem „1924”, symbol wiary w świetlaną przyszłość odrodzonej Polski. Odsłonięciu krzyża towarzyszyła licznie zgromadzona publiczność.

Kopiec i krzyż przetrwały do czasów współczesnych.

W czasach PRL kopcem opiekowała się miejscowa Parafia św. Jacka w Horodle.

Rok 1988 – w 575. rocznicę zawarcia Unii horodelskiej środowisko kościelne przy udziale lokalnych władz zorganizowało uroczystą sesję naukową, wybito okolicznościowy

medal, przy Kopcu odprawiono uroczystą Mszę św., a także przedstawiono inscenizację przypominającą wydarzenia z 1413 r.

Podobne uroczystości zorganizowano w **2001 r.** z okazji 140. rocznicy Zjazdu Horodelskiego i w **2011 r.** z okazji 150. rocznicy Zjazdu Horodelskiego.

Dodatkowo w 2011 r. wybita została okolicznościowa moneta „5 Dukatów Horodelskich”, zaś staraniem miejscowego Urzędu Poczтового wydano spersonalizowany znaczek pocztowy.

INFORMACJE DODATKOWE:

Unie polsko-litewskie zawarte w XIV-XVI w.:

Unia w Krewie 1385 r.

Unia krewska została podpisana w celu usankcjonowania małżeństwa wielkiego księcia litewskiego Władysława Jagiełły z królową Polski Jadwigą w zamian za przejście Litwy na katolicyzm, przyłączenie jej do Polski i odzyskanie przez Jagiełłę utraconych ziem koronnych, w tym Pomorza znajdującego się w rękach krzyżackich.

Unia wileńsko-radomska 1401 r.

W 1401 r. Wilnie wielki książę Witold wystawił dokument potwierdzający podległość królowi polskiemu i zobowiązywał się wraz z bojarami litewskimi do przyłączenia ziem litewskich do Korony. Ponadto bojarzy otrzymali zapewnienie uzyskania przywilejów szlacheckich. Układ wileński potwierdziła rada koronna w Radomiu, przyznając równocześnie dożywotnio tytuł wielkiego księcia litewskiego Witoldowi Kiejstutowiczowi.

Unia horodelska 1413 r.

Unia horodelska została zawarta 2 października 1413 r. w Horodle pomiędzy Koroną Królestwa Polskiego a Wielkim Księstwem Litewskim.

Zawarta Unia potwierdziła wolę obydwu narodów do dalszego zacieśniania wzajemnych stosunków przy zachowaniu odrębności państwa litewskiego. Bojarzy zobowiązali się powołać po śmierci Witolda nowego wielkiego księcia w porozumieniu z Polską, zaś panowie polscy godzili się na wybór króla polskiego w porozumieniu z Litwą. Postanowiono także zwoływać wspólne sejmy polsko-litewskie w Lublinie lub Parczewie. Litewską szlachtę zrównano z polskimi rodami, przez przyjęcie do rodów herbowych 47 rodów bojarskich wyznania rzymskokatolickiego. Ustanowiono także urzędy wojewodów i kasztelanów na Litwie. Utrzymanie Unii miało na celu przede wszystkim wspólne występowanie przeciw Krzyżakom i innym wrogom obydwu krajów, zacieśnianie wzajemnych stosunków przy zachowaniu odrębności państwa litewskiego.

Unia w Grodnie 1432 r.

Unia powoływała na tron wielkksiążęcy na Litwie Zygmunta Kiejstutowicza i zawierała porozumienie w sprawie powrotu Podola do Korony.

Unia w Mielniku 1501 r.

Unia mielnicka potwierdziła postanowienia podjęte w Wilnie w 1499 r. (przymierze o charakterze obronnym, w którym potwierdzono, także wspólną wolę uzgadniania kandydatów na władców). Jednakże, układ nie wszedł w życie wobec sprzeciwów ze strony Władysława II Jagiellończyka, króla Czech i Węgier, oraz Zygmunta Jagiellończyka (późniejszego króla Zygmunta I Starego), będącego wówczas namiestnikiem Śląska.

Unia lubelska 1569 r.

Ukoronowaniem dążeń zjednoczeniowych Polski i Litwy był akt Unii uchwalony 1569 w Lublinie przez sejmy obydwu państw. Na mocy tejże Unii Korona i Litwa stanowiły odtąd Rzeczpospolitą Obojga Narodów, ze wspólnie obieranym królem, wspólnym sejmem i wspólną polityką zagraniczną. W odróżnieniu od poprzednich unii personalnych Unia lubelska była unią realną. Korona i Litwa zachowały odrębne urzędy centralne, oddzielny skarb, oddzielne armie, a także oddzielne urzędy ziemskie i sądy oparte na odrębnych statutach. Wspólne były: monarcha (król), sejm i polityka zagraniczna. Do Polski przyłączono województwa: braclawskie, kijowskie, podlaskie i wołyńskie. Wzajemna tolerancja narodowościowa i wyznaniowa oraz równe prawa stanowe na ziemiach polskich i litewskich stanowiły o trwałości Unii, której koniec przyniosły w XVIII w. rozbiory.

440. lecie podpisania Unii Lubelskiej

W 2009 r. z okazji 440. rocznicy podpisania Unii lubelskiej samorząd Lublina

podjął szereg działań dla upamiętnienia tego wydarzenia oraz w celu promocji dziedzictwa Unii lubelskiej w kraju i poza jego granicami.

W ramach 3-miesięcznych obchodów odbyło się szereg imprez kulturalnych, akcji i spotkań, w których uczestniczyli również przedstawiciele polskiego Parlamentu. W dniach 25-26 czerwca 2009 r. na Zamku Lubelskim odbyło się posiedzenie Zgromadzenia Parlamentarnego Sejmu i Senatu RP, Sejmu Republiki Litewskiej i Rady Najwyższej Ukrainy. Następnie 30 czerwca odbyło się posiedzenie Prezydiów Zgromadzenia Parlamentarnego Sejmu i Senatu RP oraz Seimasu Republiki Litewskiej.

Ponadto od kwietnia 2009 r. do listopada 2010 r. realizowany był projekt „Od Unii Lubelskiej do Unii Europejskiej”. Projekt prowadzono w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2007-2013, współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.

Celem generalnym projektu było stworzenie efektywnych powiązań partnerskich w ramach współpracy międzyregionalnej.

REKOMENDACJE BIURA:

Przedstawiony postulat ustanowienia roku 2013 Rokiem Unii Horodelskiej ma na celu wyróżnienie aktu zawartego w 1413 r. w kontekście innych istotnych wydarzeń związanych z historią Polski i Litwy w okresie XIV-XVI w. Uzasadnienie autorów petycji wskazujące Unię horodelską, jako dokument szczególny na tle pozostałych 5 unii zawartych na przestrzeni przeszło 200 lat współpracy pomiędzy Koroną a Wielkim Księstwem Litewskim, wydają się być niewystarczające.

Ponadto pragniemy zauważyć, że Senat obecnej kadencji na 17. posiedzeniu 3 sierpnia 2012 r. podjął uchwałę ustanawiającą rok 2013 Rokiem Powstania Styczniowego (druk senacki nr 161).

W związku z powyższymi informacjami Biuro Komunikacji Społecznej nie dostrzega potrzeby podjęcia prac nad niniejszą petycją zgodnie z postulatem jej autorów. Jednakże, Biuro proponuje rozważenie możliwości podjęcia uchwały okolicznościowej upamiętniającej to wydarzenie.

OPRACOWAŁA

Joanna Baranowska

DYREKTOR

Anna Pomianowska-Bąk

